

जून - जुलै, २०२३ या कालावधीत अतिवृष्टीमुळे व पुरामुळे शेती पिकांच्या/ शेत जमीनीच्या नुकसानीकरिता मदत देण्यासाठी निधी वितरीत करणेबाबत (पावसाळी हंगाम २०२३ आदेश क्र.१)...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.१९३/म-३
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : ३ ऑक्टोबर, २०२३.

- वाचा :** १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.३४९/म-३, दि.२७.०३.२०२३.
२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.६७/म-११, दि.२४.०१.२०२३.
३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.५२/म-११, दि.२२.०६.२०२३.
४) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे दि.३०.०८.२०२३ चे पत्र.
५) विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र.२०२३/मशाका/नै.आ./कावि-, दि.३१.०८.२०२३.

प्रस्तावना:

अतिवृष्टी, पूर व चक्रीवादळ या सारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्यास पुढील हंगामामध्ये उपयोगी पडावे याकरिता शेतकऱ्यांना निविष्टा अनुदान (Input subsidy) स्वरूपात एका हंगामात एक वेळेस याप्रमाणे राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून विहित दराने मदत देण्यात येते. तसेच, राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या इतर मान्य बाबींकरिता देखील विहित दराने मदत देण्यात येते. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.३४९/म-३, दि.२७.०३.२०२३ अन्वये अतिवृष्टी, पूर यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे राज्यात विविध जिल्ह्यात होणाऱ्या शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता व इतर नुकसानीकरिता बाधितांना मदत प्रदान करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात आली आहे.

विभागीय आयुक्त, अमरावती व औरंगाबाद यांचेकडून जून ते जुलै, २०२३ या महिन्यात अतिवृष्टी व पूर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या व शेतजमिनीच्या नुकसानीसाठी अनुक्रमे दि.३०.०८.२०२३ व दि.३१.०८.२०२३ च्या पत्रान्वये निधी मागणीचा प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाला आहे.

शासन निर्णय:

जून ते जुलै, २०२३ या कालावधीत राज्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे व पूर परिस्थितीमुळे शेतीपिकांच्या व शेतजमिनीच्या नुकसानीसाठी बाधितांना मदत देण्याकरिता राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून संदर्भाधीन क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये निश्चित केलेल्या दरानुसार शेतीपिकांच्या व शेतजमिनीच्या नुकसानीसाठी एकूण रु.१०७१७७.०९ लक्ष (अक्षरी रूपये एक हजार एकाहत्तर कोटी सत्याहत्तर लक्ष एक हजार फक्त) इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२. या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्रात लेखाशीर्षनिहाय दर्शविल्याप्रमाणे कार्यासन म-११ यांनी डिबीटी प्रणालीमार्फत हा निधी वितरित करावा. जिल्हाधिकारी यांनी वर अनुक्रमांक २ येथे नमूद दि.२४.०१.२०२३ अन्वये सूचित केल्यानुसार या प्रस्तावाअंतर्गत असलेल्या सर्व लाभार्थ्यांची माहिती विहित नमुन्यात तयार करून ती संगणकीय प्रणालीवर भरावी. ही माहिती भरतांना -

अ) चालू हंगामामध्ये यापूर्वी सर्व विभागांना शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता वितरीत करण्यात आलेल्या मदतीच्या निधीमध्ये या प्रस्तावातर्गत मागणी करण्यात आलेल्या निधीचा समावेश नाही याची दक्षता घ्यावी.

ब) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय दि.२७.०३.२०२३ नुसार जिरायत पिके, बागायत पिके व बहुवार्षिक पिकांच्या नुकसानीसाठी मदतीच्या विहित दरानुसार २ हेक्टरच्या मर्यादेत असल्याची खातरजमा करण्यात यावी.

क) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय दि.२७.०३.२०२३ नुसार शेतजमीनीच्या नुकसानीकरिता मदत अल्प-भूधारक शेतकर्यांना अनुज्ञेय असून शेतजमीनीचे नुकसान झाल्याचे प्राधिकृत अधिकाऱ्याने प्रमाणित करणे आवश्यक आहे.

३. वरील निधी खर्च करताना संदर्भाधीन सर्व शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. ही मदत देताना केंद्र शासनाने चक्रीवादळ, पूर इत्यादी नैसर्गिक आपत्तीकरिता विहित केलेल्या अटी व शर्तीची पूरता होत असल्याची खात्री सर्व संबंधितांनी करावी. तसेच राज्य शासनाने घोषित केलेल्या अतिवृष्टी या नैसर्गिक आपत्तीकरिता अतिवृष्टीच्या निकषानुसार मंडळामध्ये २४ तासात ६५ मि.मी.पेक्षा जास्त नोंद झालेली असल्यास आणि त्यामुळे मंडळातील गावामध्ये ३३ टक्केपेक्षा जास्त शोतीपिकांचे नुकसान झालेले असल्यास ही मदत अनुज्ञेय राहील. मात्र, ज्या ठिकाणी पूर आलेला असेल त्या ठिकाणी अतिवृष्टीचा निकष लागू राहणार नाही.

४. लाभार्थ्याना मदत वाटपाची कार्यवाही पुर्ण झाल्यानंतर लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्हांच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात यावा. या सर्व सूचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहील.

५. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून तसेच राज्य शासनाच्या निधीमधून उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहील.

६. वरील प्रयोजनासाठी प्रधान लेखाशीर्ष २२४५ - नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर चक्रीवादळे इत्यादी अंतर्गत सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविलेल्या लेखाशीर्षाखाली पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध केलेल्या निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२३१००३१४४८२५७२९९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(संजय औ. धारुरकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,मंत्रालय,मुंबई,
२. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन,मुंबई
३. विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य,
४. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई

५. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई,
६. विभागीय आयुक्त, अमरावती व औरंगाबाद
७. सर्व संबंधित जिल्हाधिकारी.
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
९. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१०. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
११. सर्व संबंधित जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१२. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. कार्यासन अधिकारी (म-११/म-३), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
१५. निवड नस्ती(कार्यासन/ म-३)

शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.१९३/म-३, दि. ०३ ऑक्टोबर, २०२३
सोबतचे प्रपत्र

जून व जुलै, २०२३ मध्ये शेतीपिकांच्या व शेत जमीनीच्या झालेल्या नुकसानीकरिता वितरित करावयाचा
लेखाशिर्षनिहाय तपशिल

अ. क्र.	विभाग	२ हे. पर्यंत बाधित क्षेत्र - हेक्टर	बाधित शेतकरी संख्या	निधी (रु. लक्ष)	शेत जमीनीचे नुकसान बाधित क्षेत्र- हेक्टर	निधी (रु. लक्ष)
१	अमरावती	६१३८५.७६	१०२५५	६५३१.९९४३	५१.८९	२४.३९
२	अकोला	१६४५५८.८४	२००५७१	१४४२८.८९१	४३७७.९७	१९८५.६५
३	यवतमाळ	२१७२४१.५७	२६३६०९	१८५१०.०९८	१०७५७.७३	११७६.६३
४	बुलढाणा	१३४६०७.५८	१४८४२३	११५४०.९८२	१२९०२.०५	३५४१.८७
५	वाशिम	५५२९७.६१	६०९६५	४७९४.७९८५	११२९.०९	३४७.२४
एकूण अमरावती		६३३०९९.४	७६३०२३	५५७२६.४४	३००९८.७३	७८७५.७८
६	जालना	११७.५८	२८२	३३.५९	०	०
७	परभणी	१२३.३८	२०१	२७.७५	०	०
८	हिंगोली	१६५९९.२	२७७४२	१४५४.२८	०	०
९	नांदेड	४९२७४०.६७	६१७९११	४२०४६.६१	०	०
१०	बीड	४२.८३	१२७	९.६४	०	०
११	लातूर	१२.९९	३२	२.९२	०	०
एकूण औरंगाबाद		५०९७९६.७	६४६२९५	४३५७४.७९	०	०
एकूण राज्य		११४२८०८	१४०९३९८	९९३०९.२३	३००९८.७३	७८७५.७८